

Winkel in Sneek met Friese memorabilia. Foto: Ziko van Dijk CC

Schoolexamen Fries herschreven door leerling

Een bijeenkomst van Leerlingen voor de Toekomst in het voorjaar van 2017 in Utrecht heeft geresulteerd in een nieuw programma voor de schoolexamens voor het vak *Fryske taal en kultuer* op het Drachtster Lyceum (onderdeel van OSG Singelland) in Drachten. (Oud-)leerling Sjirk Bruinsma herschreef het programma, dat nu meer gericht is op persoon-

lijke ontwikkeling en het vervolgonderwijs op hbo en universiteit.

In het voorjaar van 2017 toog Sjirk, toenmalig leerling vwo 5, naar Utrecht voor een bijeenkomst van Leerlingen van de Toekomst. Hij had zich afgemeld bij docente Ans Wallinga voor de les van die dag. Hij kreeg de vraag mee om te kijken of er ideeën en mogelijkheden

waren voor het vak Fries. Op de terugweg in de trein herschreef Sjirk het hele schoolexamen inclusief verwijzingen naar de kerndoelen en mailde dat naar zijn docente. 'Ik werd enthousiast van wat Sjirk geschreven had. En zoveel inzet en betrokkenheid verdienen natuurlijk ook een vervolg.'

Sjirk mocht zijn bedenkfels presen-

teren aan zijn klas. Dat resulteerde in een paar op- en aanmerkingen, maar ontmoette verder geen onoverkomelijke bezwaren. Na een check bij de schoolleiding stond het verkeerslicht op groen. De examenklas zou het nieuwe schooljaar met een nieuw programma draaien dat meer gericht is op het

aanleren van vaardigheden en beter aansluit op het vervolgonderwijs (zie kader).

Sjirk zit inmiddels op de Rijksuniversiteit Groningen, waar hij internationale betrekkingen studeert, maar hij is ook dit schooljaar nog betrokken bij de verdere ontwikkeling van het pro-

gramma. Wallinga: 'Tijdens het eerste jaar van het nieuwe schoolexamen liepen we natuurlijk tegen zaken aan die we beter of anders moesten omschrijven. Gelukkig kan ik af en toe sparren met Sjirk.'

Ans Wallinga

'Onderwijs moet over leren gaan, niet over toetsen'

NIEUWE PROGRAMMA

Periode 1

De leerlingen worden op basis van de uitkomsten van twee persoonlijkheidstests (Belbin en DICS) verdeeld in groepjes van drie tot vier personen. Gezamenlijk bepalen ze een onderwerp dat te maken heeft met Friesland en/of het Fries. Naar aanleiding van een hoofdvraag en deelvragen moet het onderwerp uitgediept worden en de bevindingen worden vastgelegd in een verslag. Omdat er over het algemeen weinig Friestalige bronnen zijn, moeten de leerlingen veel vertalen.

Periode 2

In de voorexamenklas zijn de leerlingen al begonnen met het aanleggen van een leesdossier. In periode 1 lezen de leerlingen nog twee oorspronkelijk Friestalige boeken. In periode 2 bepalen ze een onderwerp voor het schrijven van een essay. In het essay beschrijven ze bijvoorbeeld het thema 'oorlog' of 'vriendschap' in de Friese literatuur. De boeken die verwerkt moeten worden in het essay, mogen niet alleen van hun eigen leeslijst komen. Ook boeken van de lijst van groepsgenoten moeten besproken en verwerkt worden. Het doel van het essay is om verdieping aan te brengen in de leeslijst. De leerlingen werken in groepen aan hun eigen product. Het groepswerk bestaat uit overleg over de boeken en elkaar helpen met schrijfvaardigheid. Tijdens deze periode wordt er een achttal theorielessen besteed aan literatuurgeschiedenis. Dit onderdeel wordt afge-

sloten met een mondeling over de leeslijst, literatuurgeschiedenis en het essay.

Periode 3

In periode 3 staat het doen van bronnenonderzoek centraal. De kandidaten kiezen een onderwerp dat te maken heeft met de opleiding die ze na de middelbare school willen gaan volgen. De onderwerpen lopen in de praktijk uiteen van het ontstaan van cariës bij kinderen tot de gevolgen van een handelsoorlog tussen landen voor bedrijven. De leerlingen zoeken op internet naar onderzoeken over het gekozen onderwerp. In een essay worden de bevindingen vastgelegd. Uiteindelijk moet het onderzoek leiden naar het opstellen van een nieuwe onderzoeksvraag naar het onderwerp dat nog ontbreekt volgens de leerling. Leerlingen zitten weer in groepjes om elkaar feedback te geven op het (schrijf)proces.

Na elke periode moeten de leerlingen een reflectieverslag schrijven. Na de eerste twee periodes wordt er teruggeblikt op de gang van zaken in die periode. Na de laatste periode moeten de leerlingen ook terugkijken op hun ontwikkeling met betrekking tot het vak *Fryske taal en kultuer* in de bovenbouw én de periode die ze op de middelbare school hebben gezeten. Elke opdracht wordt beoordeeld aan de hand van een rubric die de leerlingen aan het begin van een periode krijgen. Het eindexamen bestaat uit leesvaardigheid en wordt verzorgd door Cito.